

ascendent. Deoarece acest sistem de trei accente (*rôg*, *devôjka*, *govorîli*) s-a păstrat bine în dialectul čakavian, el a căpătat denumirea de *accentuarea čakaviană*. În același timp sistemul menționat aici este, după cum a arătat încă A. Belić, și accentuarea protosîrbă¹. Dealtfel, accentuarea „čakaviană” se întâlnește și în unele graiuri kaikaviene și štokaviene.

În graiurile štokaviene acest sistem de accentuare a fost simplificat prin contopirea accentului ascendent, acut, cu accentul descendent: *devôjka* > *devôjka*. Astfel a apărut sistemul de două accente păstrat mai ales în dialectul cosovo-resavian și în graiurile dialectului zeto-sienițean, ca și în graiurile ikaviene din Istria². În afară de graiurilor štokaviene cu două accente, există și graiuri čakaviene cu acest sistem de accentuare³.

Graiurile štokaviene din Serbia de est și de sud au simplificat și acest sistem de două accente, prin reducerea lor la un singur accent scurt, care a suferit și o transformare calitativă, devenind din accent muzical, accent expirator⁴.

În limba sîrbocroată literară și în graiurile care stau la baza limbii literare există așa numita accentuare neoštokaviană, adică sistemul de patru accente. Acest sistem de patru accente s-a dezvoltat din sistemul de două accente, prin trecerea accentelor vechi (lung și scurt) pe silaba precedentă: *pîsati* > *pisati*, *devôjka* > *dêvôjka*. În felul acesta, în afară de cele două accente vechi cu intonația descendentă lungă: *rôg* și scurtă *kîša*, au apărut încă două accente, de data aceasta ascendente: lung, dacă silaba pe care accentul vechi s-a mutat era lungă, de ex. *gláva* < *glāvā* și scurt, dacă silaba era scurtă, de ex. *jûnāk* < *junāk*, *nôga* < *nogā*. Acest fenomen s-a petrecut în sec. XIV—XV⁵.

În vorbire se constată numeroase fluctuații în ceea ce privește accentuarea. Sînt, de pildă, graiuri, în care trecerea accentului pe silaba precedentă nu s-a produs în mod consecvent, precum sînt și graiuri în care, pe lângă accentele vechi conservate, apar și cele două accente noi etc. Vom vedea în cele ce urmează care este situația accentului în graiurile sîrbocroate din Svinița, Liubcova și Moldova-Veche.

★

Svinița

Graiul din Svinița, care conserva mai multe trăsături arhaice ale limbii sîrbocroate, păstrează și sistemul de accentuare veche, štokovian, adică sistemul de două accente, prezent în marea majoritate a exemplelor culese (circa 200 de cuvinte accentuate).

Accentul nou ascendent lung, apare într-un număr relativ mic de cuvinte și anume:

bila (*bili*), *porâste*, *glûve*, *nêsam*, *némam* însă *ka_nêmam*, unde *nêmam* e accentuat ca în limba literară.

¹ V. A. Belić, *Акцентске студије*, I, Beograd, 1910, p. 13—14.

² V. P. Ivić, *Дијалектологија српскохрватског језика*, Novi Sad, 1958, p. 33, 58.

³ V. M. Hraste, *Dvoakcentni sistem u hrvatskom ili srpskom jeziku*, *Зборник за филологију и лингвистику*, I, Novi Sad, 1957.

⁴ A. Belić, *Дијалекти источне и јужне Србије*, Beograd, 1905, p. 271 și urm.

⁵ A. Belić, *Савремени српскохрватски книжевни језик, први део: гласови и акцент*, Beograd, 1951, p. 119—120.